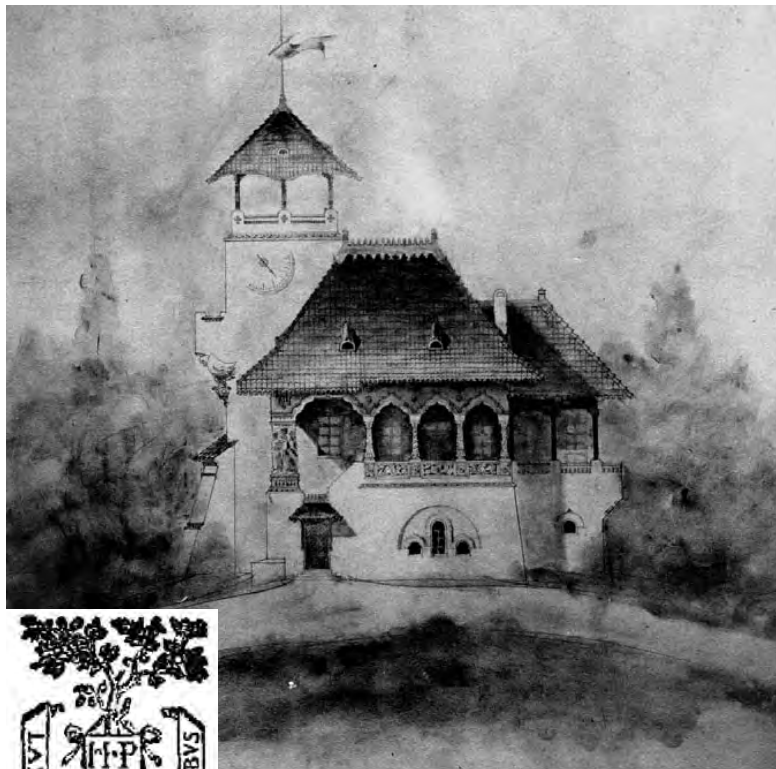

RESTAURAREA MUZEULUI VILA DR. N. MINOVICI

Prep. drd. arh. Mircea CĂPĂȚÂNĂ

Extras din Proiectul pentru Vila Dr. Minovici
Arhitect Cristofi Cerchez

ISTORIA MONUMENTULUI

La capătul șoselei Kiseleff, în partea de nord a Capitalei, a fost ridicată în 1905 una din cele mai remarcabile case în stil românesc ale Bucureștiului, realizată de către arhitectul Cristofi Cerchez, la solicitarea și îndrumarea prof. dr. Nicolaie Minovici, în egală măsură îndrăgostit de medicină și de artă populară românească.

Construcția asociază arhitectura locuinței românești fortificate de tip culă cu elemente de arhitectură populară ca prispa, scara exterioră, foișorul etc., cărora le inserează elemente decorative de sorginte brâncovenească. Volumetria liberă așezată pe un subsament

masiv, verticala foișorului, decupajul fațadei cu elementele sale decorative, structura planimetrică ș.a. se prezintă atât ca influențe ale specificului local, cât și ca indiscutabile rezonanțe ale contemporanului Art Nouveau vest european. Credem că rezultatul acestei fericite osmoze este remarcabil.

Construită dintr-un început pentru a adăposti colecția de artă a familiei Minovici, vila pe structura planimetrică a unei locuințe a oferit toate condițiile unei bune amenajări muzeistice. Colecția muzeului număra la debut 5 450 obiecte de artă populară sau derivate ale acesteia: țesături, costume, obiecte din lemn, obiecte din ceramică, icoane, ouă încondeiate etc.

În 17 iulie 1937, potrivit actului de donație autentificat de Tribunalul Ilfov, clădirea cu caracter patrimonial sau muzeal și terenul de 13 878 mp sunt donate de către familia Minovici Primăriei Municipiului București.

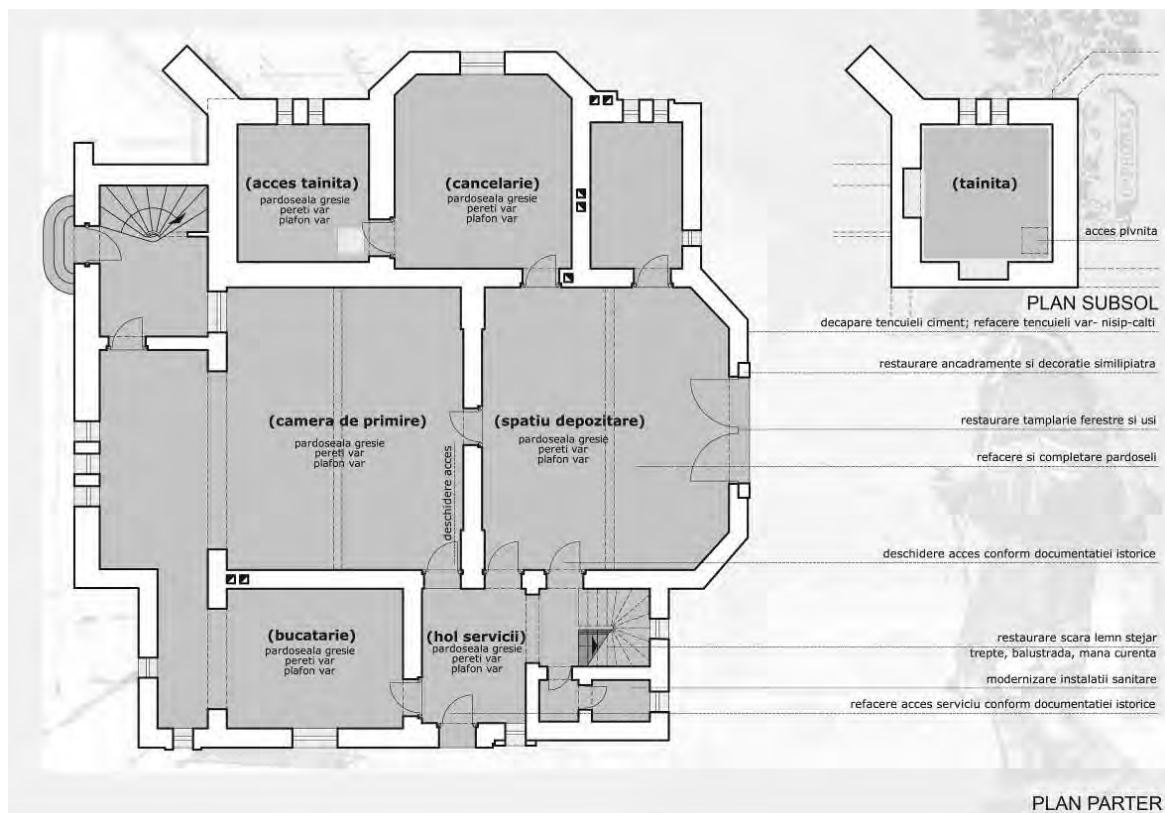
După mai multe schimbări ale „Administratorului” și deposedări de patrimoniu în urma Hotărârii de Guvern nr. 806 din 2 decembrie 1997, ansamblul imobiliar „Vila Minovici” și colecția de artă populară „Dr. Nicolae Minovici” revin în forma lor actuală, în proprietatea publică a Consiliului General al Municipiului București.

COMPONENTELE MONUMENTULUI

Clădirea este compusă dintr-un subsol parțial, parter și un etaj continuat cu foișor, pe o structură din zidărie portantă de cărămidă, cu planșee din lemn și șarpantă înaltă pe scaune și învelitoare din țiglă solzi.

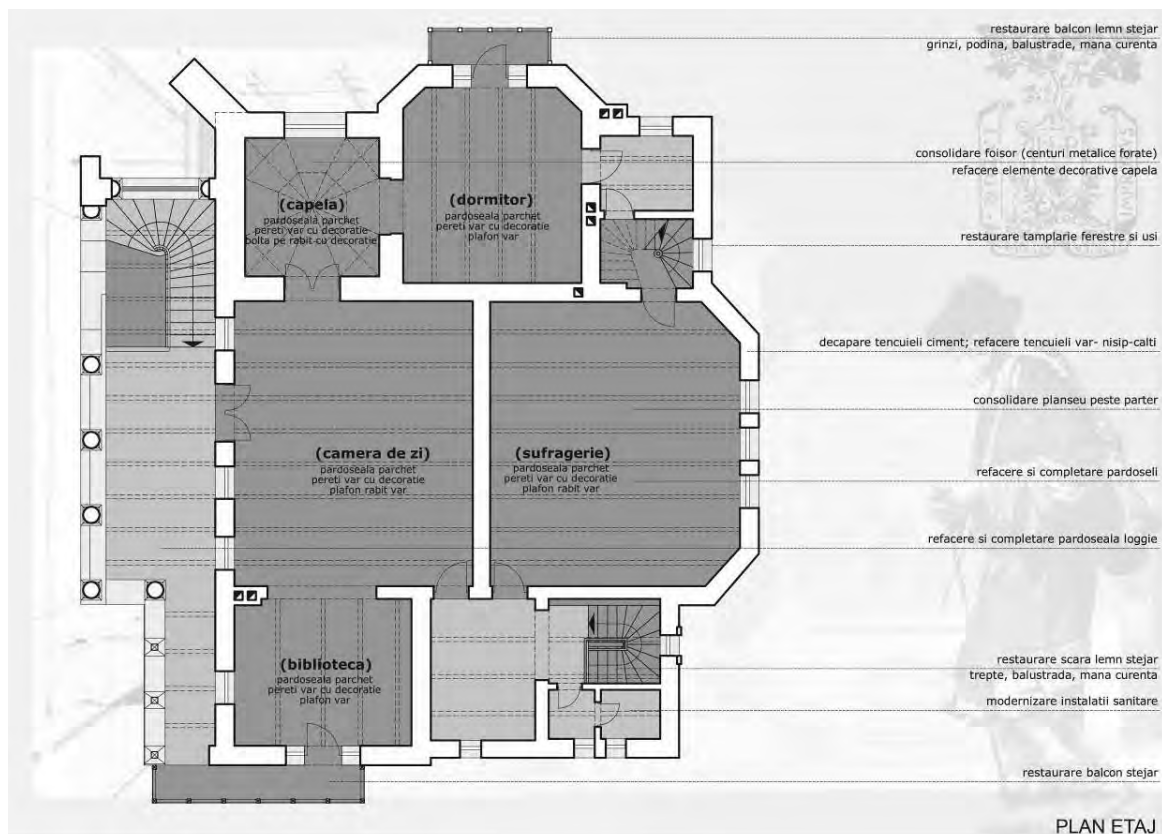
Parterul, structurat ca plan pe un ax central, este compus dintr-o sală mare (2) în care accesul se face din două părți, direct din exterior prin scara exterioară (6) și din generosul hol de intrare (1) aflat în prelungirea spațiului central, față de care sunt așezate de o parte și de cealaltă alte încăperi ale acestui nivel (3-8) și scara interioară (secundară) ce face legătura între parter și etaj. În vecinătatea acestei scări se află grupul sanitar.

Asemeni culelor din care vila este inspirată, intrările în casă sunt aparent ascunse și bine protejate, cu accese distincte la parter și etaj, ceea ce poate asigura o funcționare distinctă a celor două niveluri (a fost oare în intenția inițială a proprietarului să reunească spațiul public cu cel privat — expunere și locuire?)

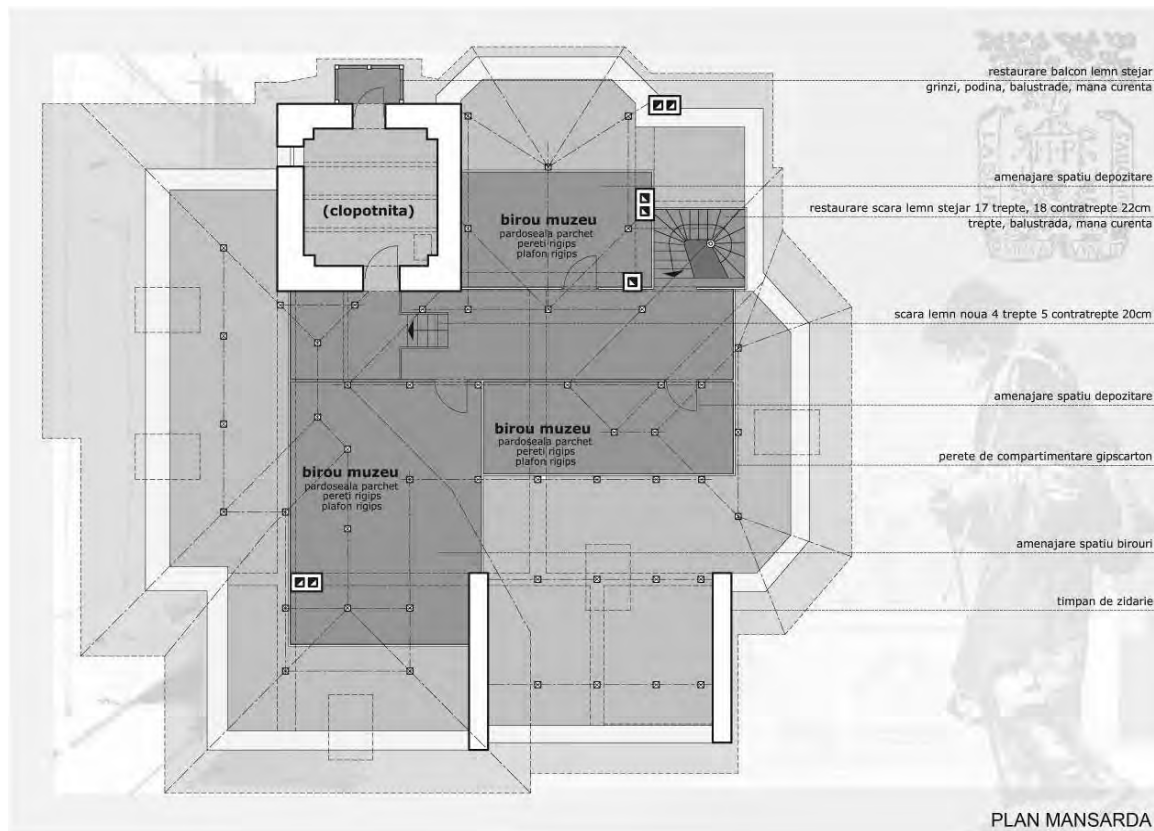
Plan parter

Etajul, cu un plan similar parterului - două mari încăperi centrale (10-13) și alte încăperi lateral (11-15) - se deschide către exterior (vezi cula) printr-o spectaculoasă logie (9) de factură brâncovenească în care accede scara exterioară. Acest spațiu deschis cu coloane ce leagă parapete și arcade bogat decorate (în similibpiatră) se dezvoltă subtil cu un delicat balcon din lemn. Acest tip de balcon cu elemente din lemn este preluat și pe fațada opusă, spre parc (punct de interes), acolo unde se înalță foișorul ce domină clădirea.

Plan etaj

Este indiscutabil că arhitectul Cristofi Cerchez a avut intenția de a prelua planul de casă boierească din zona Olteniei (cula), la parter fiind organizate spațiile destinate depozitării și serviciilor, inclusiv bucătăria orientată spre nord (7), iar la etajul protejat locuința, cu spații de zi - camera de oaspeți (10), sufrageria (13), camera de cafea (15) - și spațiul de noapte - dormitorul (12) legat de camera de toaletă. Ca tampon între zona de zi și cea de noapte

Plan mansardă

există micul paraclis plasat spre răsărit (11), boltit și bogat decorat. Peste acest încântător spațiu cu destinație liturgică se înalță foisorul, ca amintire a vechilor clopotnițe medievale. Funcțiunea este marcată spre exterior "pro memoria" printr-un puternic contrafort având în egală măsură rol estetic și structural (echilibrarea turnului la solicitările dinamice). Plafonul foisorului este pictat cu fresce cu arabescuri, iar de jur împrejur existau inițial 40 de clopotei de cristal care marcau ineditul edificiului.

Podul prin intermediul căruia se face accesul în foisor este acoperit cu o șarpantă înaltă pe scaune și oferă toate condițiile pentru amenajarea unei mansarde în care să poată fi organizate spațiile de birou ale muzeului.

Arhitectura austeră a culei este temperată de agrementarea fațadelor cu elemente aparținând perioadei brâncovenești, cunoscută pentru bogăția ornamentului și performanțele pietrăriei. Într-o desăvârșită tehnică în simlipiatră, coloanele, balustradele și ancadramentele pentru ferestre și uși contrastează cu albul câmpurilor tencuite, cu căldura lemnului și broderia delicată a fierului. Culoarea puternică a învelitorii ceramice vine să completeze armonia compozițională a arhitecturii monumentului.

OPORTUNITATEA INTERVENȚIEI

În timp, edificiul a suferit numeroase intervenții care, din fericire, nu i-au afectat nici arhitectura, nici nu i-au modificat aspectul inițial. Astfel:

- după seismul din 1940 foisorul vilei a fost consolidat după concepția și tehnica timpului;
- clădirea a fost grav avariata și de seismul din anul 1977, resimțit în special la nivelul foisorului, căreia i-a fost afectată verticalitatea. Măsurile de consolidare luate au fost: turnarea unor plăci de b.a. peste pivniță și deasupra bolții capelei legate cu sâmburi de b.a.;
- toate lucrările de consolidare au provocat și lucrări de reparații și revizuirii ale elementelor arhitecturale componente (tâmplărie, finisaje, plafoane, șarpantă, învelitoare etc).

Nu toate aceste intervenții au fost benefice pentru monument, nici conceptual, nici ca tehnici și materiale folosite, astfel că astăzi construcția este în prag de colaps.

Cercetarea efectuată în anii '90 de către firma Remon, completată și actualizată de către noi, a dus la următoarele constatări:

- fragilitatea structurală a turnului;
- zidurile casei sunt puternic fisurate în vecinătatea turnului;
- logia are arcele fracturate;
- elementele de lemn aflate în exterior — streșină, stâlpi, balcoane, tâmplărie sunt afectate de timp și umiditate excesivă;
- deteriorarea învelitorii din țigla a afectat părți însemnate din șarpantă;
- proasta funcționare a sistemului jgheab-burlan (inexistent în faza inițială a casei, dovadă lipsa paziei de susținere);

- afectarea zidăriei de cărămidă a subsolului și parterului prin umiditatea excesivă datorată absenței hidroizolației și a unui sistem eficient de evacuare a apelor pluviale de lângă clădire, la care se adaugă existența unor întinse suprafețe betonate în imediata vecinătate a casei, precum și a scurgerilor subterane din conductele de apă și canal;
- dispariția unei însemnate părți a decorației exterioare și interioare ale casei sub straturi succesive de var sau vopsea;
- lipsa și deteriorarea a numeroase componente decorative și ambientale din similpiatră, metal sau lemn;
- un puternic atac biologic pe parter în zona subsolului, acolo unde stagnează permanent un strat de cca. 10 cm de apă;
- refacerea recentă a aleilor din jurul casei printr-o soluție tehnică inadecvată ce va conduce la creșterea umidității, și așa în exces, din zidurile casei;
- înlocuirea splendidului gard de lemn ce a mărginit incinta Minovici până în anii 70, gard ce prelua elemente de detaliu din arhitectura populara asemeni casei pe care se profila.

CONCEPTUL ȘI CONȚINUTUL INTERVENȚIEI

În cadrul prezentului proiect de restaurare, aflat în faza de Studiu de Fezabilitate, s-a întocmit, pe baza unei expertize tehnice în conformitate cu rezultatele cercetărilor efectuate și cuprinde următoarele lucrări de intervenție:

Lucrări de consolidare

Aceste lucrări urmăresc redarea capacității structurale a casei în condițiile normativelor în vigoare, fără ca aceasta să afecteze aspectul, gabaritul sau funcționalitatea monumentului, astfel:

- realizarea unei centuri din beton armat pe toate zidurile interioare și exterioare la cota – 0.35, centura care se va hidroizola pe exterior;
- realizarea centurilor forate la planșeul de peste parter;
- realizarea unei centuri din beton armat pe toate zidurile la planșeul de peste etaj;
- executarea lamelelor și sâmburilor din beton armat care sunt ancorați în centura de la cota – 0.35 și centura de la cornișă, continue pe toată înălțimea parterului și etajului;

- în zona turnului, lamelele se ancorează în centura de la — 0.35 și ajung până la cota parapetului de la foișor;
- revizia planșeelor de lemn și executarea dușumelei și a tavanului pe două direcții diferite, pentru reducerea flexibilității;
- revizia șarpantei de lemn și înlocuirea elementelor deteriorate;
- injectarea și coaserea fisurilor
- consolidarea și ancorarea coșurilor de fum.

Lucrări de restaurare

Această categorie de lucrări urmărește readucerea monumentului la aspectul sau inițial în toate componentele de plan, arhitectură și decorație, marcând parcursul său în timp:

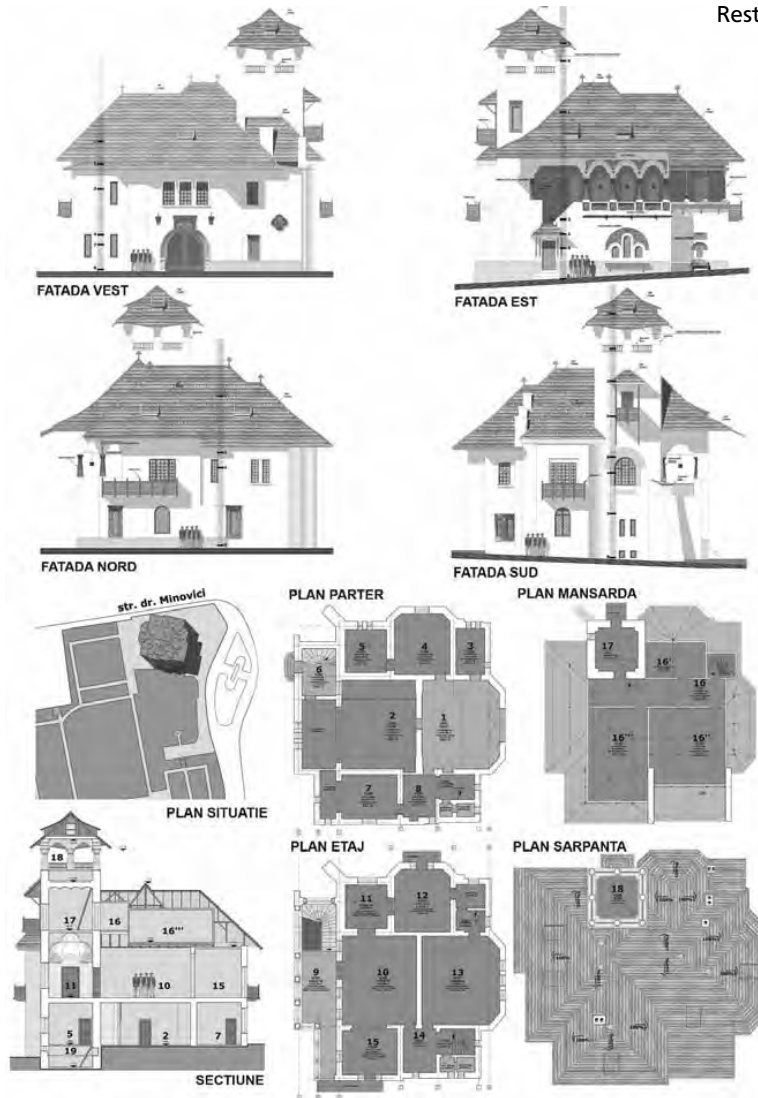
- decaparea tencuielilor exterioare de ciment, fixarea tencuielii originale și refacerea lacunelor cu mortar de var;
- decaparea tencuielilor interioare de ciment, desfacerea pe înălțimea de cca. 75 cm a tencuielilor încăperilor de la parter, pentru asanarea zidăriei și fixarea tencuielii originale, cu refacerea lacunelor cu mortar de var;
- curățarea suprafețelor interioare și exterioare pictate, restaurarea picturii și completarea ei;
- refacerea și completarea pardoselilor;
- crearea unui șliț de aerare de cca. 5 cm pe conturul încăperilor de la parter, având ca scop evacuarea umidității straturilor de sub pardoseală și a infrastructurii zidurilor;
- restaurarea elementelor decorative interioare și exterioare;
- restaurarea sistemului de clopoței de cristal ce împodobește foișorul;
- curățarea ancadramentelor și coloanelor din piatră artificială;
- restaurarea tâmplăriei interioare și exterioare;
- restaurarea grilelor metalice originale și înlocuirea celor noi cu copii după modelele existente în documentația istorică;
- refacerea balcoanelor din lemn — grinzi, podina, balustrade, mână curentă;
- restaurarea stâlpilor și grinzilor de lemn din exterior;
- restaurarea scărilor din piatră și a celor interioare de lemn;
- refacerea finisajelor interioare și exterioare, conform documentarului fotografic existent;

- revizuirea șarpantei cu înlocuirea elementelor deteriorate;
- restaurarea streșinii;
- revizuirea învelitorii din țiglă cu completarea țiglelor lipsă și refacerea șorțurilor din tablă;
- desființarea jgheaburilor și burlanelor adăugate — casa nu a avut la debut acest sistem de evacuare a apei;
- desfacerea trotuarelor și platformelor de beton și înlocuirea-refacerea lor cu un paviment de piatră pe pat de nisip;
- realizarea de rigole pe tot perimetrul casei pentru evacuarea rapidă a apelor pluviale;
- restaurarea elementelor de mobilier din simlipiatra — bănci, statui, postamente s.a.;
- restaurarea stemei de pe fațada cu intrarea.

Lucrări de instalații

Efectul acestor lucrări ar trebui să fie crearea unor condiții de confort la nivelul secolului al XXI-lea, necesare unei eficiente conservări a casei și exponatelor, precum și pentru amenajarea unui muzeu la nivel contemporan:

- instalația sanitară (alimentare cu apă și canalizare) și racordarea acestora la rețeaua edilitară;
- încălzire cu centrală termică proprie;
- Instalație electrică interioară cu înlocuirea circuitelor existente;
- instalație de paratrăznet;
- instalație electrică exterioară pentru iluminatul de punere în valoare.

CONCLUZII

Avem credința, verificată în timp, că restaurarea, ca formă superioară de conservare a patrimoniului construit, constituie o componentă a gestului de arhitectură, definit ca act de creație și supus, în consecință, cunoscutei triade vitruviene — utilitate, soliditate, frumusețe. Toate aceste trei componente universale și permanente valabile, structurează fenomenul de arhitectură, prin produsul său, creația de arhitectură, obiect sau ansamblu, și sunt supuse uzurii fizice și morale din cauza îmbătrânirii, condițiilor naturale distructive sau acțiunii deliberate a omului, nu de puține ori dăunătoare.

Perioada intermediară dintre timpul în care monumentul a fost edificat și prezentul istoric ce avansează continuu este alcătuită din tot atâtea „prezenturi”, devenite în timp „trecuturi”, prin a căror trecere monumentul a fost inerent marcat. Continuitatea existenței sale în timp, calitate ce i-a conferit, în parte, calitatea patrimonială, i-a fost dată de intervenții repetate asupra tuturor elementelor sale, ceea ce i-a asigurat într-o măsură pe care, în general, o putem delimita cu dificultate, o integritate (relativă) a valențelor inițiale și ale caracteristicilor de debut. O nouă intervenție în demersul ciclic de conservare a monumentului devine, din acest punct de vedere, cel puțin în plan teoretic, o convenție cu o încărcătură mai mare sau mai mică de compromis, ceea ce ar presupune o răspundere individuală și colectivă deliberat acceptată.

Restaurarea este, în sine, o reiterare a creației, o creație cu mai mulți autori și în mai mulți timpi — un monument este, aproape fără excepție, produsul mai multor etape care, față de momentul de debut, l-au transformat în bine sau în rău —, intervenție cu atât mai dificilă cu cât judecata de valoare (nu numai cea estetică), are un firesc grad de subiectivism. Pentru a fi o intervenție legitimă, restaurarea presupune, firesc, că timpul este ireversibil, realitate ce impune respectul față de complexa istoricitate a monumentului, astfel că gestul intervenției asupra unui monument nu trebuie să aibă nimic străin timpului său de desfășurare, marcându-l ca eveniment istoric; ceea ce de fapt și este, ca acțiune umană inserată în procesul conservării patrimoniului cultural. Acestea sunt premisele elaborării acestui proiect.